

**ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
RÉGÉSZET**

Györsövényház

2003

Készítette: Takács Károly régész, történész

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Régészet

Györsövényház településrendezési tervéhez

Megrendelő: Tér-Háló Építész Tervező Kft.
Győr, Baross u. 61-63.

A jelen tanulmányt a „szerzői jogról” szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján szerzői jogi védelem illeti meg. A közölt adatok szerződéstől eltérő célra való felhasználása, régészeti lelőhelyre vonatkozó adatok nyilvánosságra hozása vagy továbbadása csak a szerző engedélyével, a 17/2002 (VI. 21.) NKÖM rendelet 7.§, valamint a 47/2001 (III. 27.) Kormányrendelet szabályai szerint történhet.

A tanulmány tárgya:

Györsövényház község településrendezési tervet készített, amelyhez a 2001. évi LXIV. törvényben (és a 4/2003 (II. 20) NKÖM rendeletben) előírtak szerint örökségvédelmi hatástanulmányt is mellékelni kell. A településrendezési terv elkészítésére a Tér-Háló Építész Tervező Kft. kapott megbízást, amely cég az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítését is vállalta. A jelen tanulmány az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti és történeti részét képezi.

Törvényi környezet:

Általában irányadó a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény. Ennek értelmében:

11. § *A régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.*

22. § (1) *A földmunkával járó fejlesztésekkel a Hivatal (értsd: a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal) által nyilvántartott régészeti lelőhelyeket - a (2) bekezdésben meghatározottak kivételével - el kell kerülni.*

(2) *Ha a lelőhely elkerülése a földmunkával járó fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás másutt nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tárni.*

Az esetleges feltárást a beruházóval kötött, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által jóváhagyott szerződés és érvényes ásatási engedély alapján a Győr-Moson-Sopron megyei Múzeumok Igazgatósága végzi el. A költségeket az viseli, akinek érdekében áll a régészeti leletek elmozdítása (azaz a beruházó).

A törvény 66.§ (2) bekezdése szerint kötelező az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése a településrendezési eljárás (a településfejlesztési koncepció, a településrendezési terv, a helyi építési szabályzat és szabályozási terv) során. A nemzeti kulturális örökség miniszterének 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelete a törvény 66.§ (2) bekezdés szerinti esetekben részletesen meghatározza a hatástanulmány tartalmát.

1) Vizsgálat:

a) Történeti leírás, régészeti örökség:

1.1. Történeti összefoglaló

E rész elkészítésénél áttekintettem a vonatkozó történeti szakirodalmat, ezen kívül kutatást végeztem a *Magyar Országos Levéltárban*, a *Győr-Moson-Sopron megye Győri Levéltárában*, a *Hadtörténeti Intézet Térképtárában*, a *Győr-Moson-Sopron Megyei Könyvtár Helyismereti Gyűjteményében*, valamint *Győr-Moson-Sopron megye Soproni Levéltárában*.

Györsövényház a hajdani tóközi járás területén a Rábca mellett fekszik. A térség egykor mocsaras-vízjárta terület volt, amelyből szigetszerűen emelkedtek ki a magasabb szárazulatok. A mélyebb felszínek részben a Rábca árterületéhez tartoztak, részben különálló vízállásokat, tavakat képeztek. A kutatások szerint a Tóköz területén a középkorban halastavak tucatjai léteztek, ezek utolsó relikviái a Fehér-tó és a Barbacsi-tó. Györsövényház területén is megfigyelhetők a hajdani halastavak mélyedései. A település környékén a magasabb felszínek kivétel nélkül szélfúttá homokdűnék, amelyek helyenként kerek kiemelkedéseket alkotnak, másutt hosszanti irányú vonulatokat képeznek. (1-3. ábra)

A település először 1396-ban bukkan fel a forrásokban, ekkor még *Sövényzsád* (*Suuenzad*) néven. Egy kivétellel az összes középkori forrásban *Sövényzsád* néven szerepel, ami csak a későbbi évszázadokban változott meg, és lett belőle a ma is használatos *Sövényház* forma. A helynév etimológiája kérdéses, mert bár a szóösszetétel két tagja külön-külön jól értelmezhető, összetételben már nem igazán konkretizálható a hajdani jelentés. (A *sövény* szót

nem kell magyarázni, a *szád* torok, nyílás, torkolat értelemben volt ismert a régi magyar nyelvben.)

A középkor végén a falu területén több birtokos osztozott. Közülük hármat név szerint is ismerünk: Mórighidai család, Szentgyörgyi grófok és a lébényi bencés apátság. A 16. században az enyingi Török család birtokolja (1585-ben Török János a földesura), 1624-ben Pázmány Ferenc naszádos vajda, később Jagosich Mihály, majd a győri jezsuiták a falu birtokosai.

A községnek a 17. században még magyar lakói voltak, mint ezt egy a hédervári levéltárban található irat bizonyítja. A falu lakossága 1698-ban 15 katolikus, 144 evangélikus és egy kálvinista lélekből állt. A Rákóczi-szabadságharc idején 1704-ben rác és német csapatok pusztították el, s lakói valószínűleg ekkor széledtek szét. A település határában van egy Kurucdombnak nevezett magaslat, amelynek a neve talán ezen harcok emlékét őrzi. A falu területe 1715-ig elhagyott pusztá volt, ekkor a jezsuita atyák három évi adómentesség felajánlásával katolikus németeket telepítettek le. Ettől kezdve lett Györsövényház a Rábaköz egyetlen német települése. A telepítés alig titkolt célja a katolikus vallás erősítése volt, hiszen a környékbeli magyarság jelentős része és a maradék sövényházi lakosság a 16. század óta evangélikus. Az 1698-as egyházlátogatási jegyzőkönyv alapján a községben egy régi sárból készült katolikus imaháznak is csak az alapfalai álltak, míg a protestánsoknak olyan nagyméretű imaházavolt, hogy abba a falu teljes lakossága belefért.

A mai templomot feltehetően 1701-ben a jezsuiták építették. Egyházi anyakönyveit 1723 óta vezetik. 1808-ban már 688 fő a katolikusok száma, ezzel szemben a lutheránusok szinte teljesen eltűntek, mindössze hárman vannak.

A falu 1848-ig úrbéres község. Fényes Elek az 1840-es években külön kiemelte Györsövényházon a juhtartás jelentőségét, amely némiképp szembenállt a többi tóközi falu gazdálkodási szokásaival, hiszen a tágabb környék kifejezetten a marha -és ló tartásával tűnt ki. A 19. század végéig, a Rábca szabályozásáig a község sok kárt szenvedett a folyó áradásai miatt. A szabályozást követően a művelt területek jelentősen kiterjedtek. A település határába olvadt a hajdani Szapud falu, amely a 15-16. században ugyancsak az enyingi Török család birtoka volt. Pusztulásának oka ismeretlen.

A lakosság száma 1930-ban 1356 fő. A német lakosság a 20. század második felére látszólag teljesen asszimilálódott.

1.2. Levéltári források, forráskiadványok

Több középkori oklevélben találunk Györsövényházra vonatkozó adatot. Mindezek kivétel nélkül fellelhetők a *Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Levéltárában (MOL DL 8160, 16896, 19367, 12434, stb.)* és a *Diplomatikai Fényképtárában (MOL DF)*. Az oklevelek egy része ki van adva: *Zsigmond-kori*

oklevéltár I-II. Összeállította: Mályusz Elemér. Budapest. 1951-1958. III-IV. Mályusz Elemér kéziratát kieg. és szerk.: Borsa Iván (*A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forráskiadványok*). Budapest 1993-1994. A kora újkori források közül fontosak a jezsuita rend iratai, az egyházlátogatási jegyzőkönyvek vagy *Canonica visitatio-k* (Győri Egyházmegyei Levéltár), és az *egyházi anyakönyvek*. Kiadott forrás: Varga Imre: *A győri székesegyházi főesperesség egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1698-ból. Arrabona 14. (1971) 177-221.* Emellett található adatok *Győr vármegye közgyűlési jegyzőkönyveiben* (Győr-Moson-Sopron megye Győri Levéltára). Kiadott forrás: Gecsényi Lajos: *Győr vármegye nemesi közgyűlési és törvénykezési jegyzőkönyveinek regesztái.* Győr, 1990.

Térképi források: Györsövényházi és környékéről nagy számban rendelkezünk 18-19. századi térképekkel, a legkorábbiak a 18. század közepéről valók. A térképi anyag nagy részét a *Magyar Országos Levéltár térképtárában* találjuk meg. Már a 1769-ből nagyon részletes és pontos úrbéri térkép maradt fenn Györsövényházi. *S 12 Div. IX. No. 36.* A többé-kevésbé léptékhelyes térkép részletesen ábrázolja a belterületet és a határt. Ez utóbbi esetében az egyes művelési ágakat külön-külön, és a dűlőkön belül pedig a kis parcellákat is láthatjuk. Emellett az utak, árkok, sőt egyéb építmények: mint vízimalom, rév vagy kis határbeli kápolna is ábrázolva van. Egyéb az Országos Levéltárban őrzött korai térképek: *S 12 Div XIII. No. 295/1-4, S 12 Div. XI. No. 34/1, S 12 Div. XIII. No. 330, S 80 No. 8.,* stb. Ugyancsak találunk anyagot a *Győri Levéltárban: K 161. (Kataszteri térkép, 1910), GymU 298. (19. század közepe), GymU 299. (1858), Gymu 300. (1859), GymU 301. (1827).* A *Soproni Levéltárban Smt 111. jelzet alatt (1793) Végül, de nem utolsó sorban az I., II. és a III. katonai felmérés vonatkozó térképszelvényeit kell megemlíteni. Fellelési helyük a Hadtörténelmi Térképtár (Hadtörténelmi Intézet).*

1.3. Történeti szakirodalom

Csánki Dezső: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában III.* Bp., 1894. 557-558.

Fényes Elek: *Magyarországnak és a hozzákapcsolt tartományoknak mostani állapota statisztikai és geographiai tekintetben. I. Pest, 1836. 117-122.*

A Rábaköz térszerkezete. Szerk: Rechnitzer János. Csorna-Kapuvár, 1988.

Kövér Fidél: *A Hanság földrajza. Szeged, 1930.,*

Csatkai Endre: *Sopron és környéke műemlékei. Bp., 1956.*

Soós Imre: *Ősi sopronmegyei nemzetségek. Sopron, 1942.*

Györffy György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. II. Budapest, 1987.*

Győr megye és a város egyetemes leírása. Szerk.: Fehér Ipoly. Budapest, 1874. 529-530.

Győr-Moson-Sopron megye kézikönyve. Győr, 1998. 631-632.

Győr-Moson-Pozsony közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék és Győr törvényhatósági jogú szabad királyi város részletes ismertetője és monográfiája az 1929-1930-as évekre. Főszerk.: Kerekes Sámuel. Budapest, 1930. 345-348.

Szülőföldünk a Kisalföld. Honismereti pályázat I. A csornai járás községei. Győr, 1967. (Kézirat) 49-59.

2. Régészeti örökség

A régészeti örökség számbavételét a múzeumi adattári (Xántus János Múzeum Régészeti Adattára) és a régészeti szakirodalmi adatok áttekintésével kezdtük.

A munka másik részét a régészeti terepbejárások jelentették. Ennek során Györsövényház község közigazgatási területének jelentős részét bejártuk, kivételt képeztek ez alól az erdők, gyepterületek, a még be nem takarított kukorica-, napraforgó-, illetve lucernaföldek egy része (azok, amelyek járhatatlannak bizonyultak), valamint a lakott és körül kerített területek. Felkerestük a szakanyagokból vagy a szakirodalomból már ismert lelőhelyeket is, és ezáltal esetenként újabb információkat sikerült róluk szereznünk. A terepi munka során különös figyelmet fordítottunk a fejlesztésre kijelölt területek és azok közvetlen környékének az átkutatására.

Az alábbiakban egymást követő sorrendben tárgyaljuk a régészeti lelőhelyeket, melyeket a mellékelt térkép is mutat:

1. lelőhely. Cigányföld. (Nyilvántartásban 1. lelőhely) Telep, középkor. A lelőhely egy tekintélyes magasságú, szabálytalan alakú homokdomb. A Mosonszentmiklós-Csorna gázvezeték építésekor 1997-ben a domb felszínének lehumuszolásakor kora középkori objektumok kerültek elő. A lelőhely kiterjedése ismeretlen. (Xántus János Múzeum Régészeti Adattár /a továbbiakban: XJM RA/ 44-98.; XJM RA 42-98.) EOVS koordináták: X: 261470, Y: 526830. Hrsz. 040/9.

2. lelőhely. Cigányföld II. (Nyilvántartásban 2. lelőhely) Felszíni telepnyom, őskor. A lelőhely ovális alakú kiemelkedésen fekszik, egy kiszáradt érmeder mellett. (XJM RA 42-98.) X: 260930, Y: 526500. Hrsz. 040/9.

3. lelőhely. Örvény-dűlő. (Nyilvántartásban 3. lelőhely) Felszíni telepnyom, őskor. A lelőhely egy nagyobb homokvonulat lejtős részén fekszik. (XJM RA 42-98.) X: 260050, Y: 523690. Hrsz. 0279/5, 9.

4. lelőhely. Gárdonyi Géza u. 47. (Általános Iskola) (Nyilvántartásban 4. lelőhely) Csontvázas temető, ismeretlen kor. A lelőhelyre a volt kastély udvarán épült csibekeltető alapjainak ásásakor bukkantak. (XJM RA 141-68.) X: 262370, Y: 524000. Hrsz. 94/12.

5. lelőhely. Cigányföld III. (Nyilvántartásban 8. lelőhely) Bizonytalan jellegű lelőhely, őskor. Bizonytalan jellegű lelőhely, középkor. A lelőhely kis alapterületű, de viszonylag magas, kerek dombon található. (A szerző terepbejárása. XJM RA 9-2001.) X: 261680, Y: 526750. Hrsz. 043/5.

6. lelőhely. Gabonaszárító. (Nyilvántartásban 12. lelőhely) Felszíni telepnyom, őskor. Felszíni telepnyom, római kor. A lelőhely a település délnyugati szélén a környezetéből markánsan kiemelkedő széles dombháton található. (A szerző terepbejárása. XJM RA 9-2001.) X: 261940, Y: 525110. Hrsz. 034/2, 3., 034/38, 39.

7. lelőhely. Gabonaszárító II. (Nyilvántartásban 13. lelőhely) Felszíni telepnyom, őskor. A lelőhely a községtől nyugatra, kis területű, de markáns kiemelkedésen található. (A szerző terepbejárása. XJM RA 9-2001.) X: 262180, Y: 525410. Hrsz. 032/1.

8. lelőhely. Völgy-dűlő. (Nyilvántartásban 14. lelőhely) Felszíni telepnyom, őskor. Felszíni telepnyom, római kor. A lelőhely hosszúkás dombon fekszik. (A szerző terepbejárása. XJM RA 9-2001.) X: 261710, Y: 526040. Hrsz. 034/33, 34., 034/23, 24.

9. lelőhely. Országút mellett. (Nyilvántartásban 15. lelőhely) Bizonytalan jellegű lelőhely, középkor. A lelőhely a Lébény felé vezető műút melletti magasabb dombvonulat kiemelkedő részén található. (A szerző terepbejárása. XJM RA 9-2001.) X: 263320, Y: 524270. Hrsz. 0229/3, 4.

10. lelőhely. Fejetlen barátok dombja. (Nyilvántartásban 16. lelőhely) Felszíni telepnyom, középkor. A lelőhely a Fehértóra vezető országút mellett, egy elhagyott érmeder nyugati oldalán található. (A szerző terepbejárása. XJM RA 9-2001.) X: 260540, Y: 523320. Hrsz. 0273/1.

11-18. lelőhely. Csatornarendszer VI. VII. XI. XII. XXVI. XXVII. XXVIII. XXXI. (Nyilvántartásban 9, 10, 5, 11, 17, 18, 19, 20. lelőhely) Egy

elpusztult, feltehetően középkori eredetű árokrendszer Györsövényház határába eső részleteiről van szó. (XJM RA 24-2002.) X: 259420, Y: 524500. X: 259480, Y: 524450. X: 262380, Y: 523430. X: 261150, Y: 523130. X: 263010, Y: 523810. X: 263220, Y: 523810. X: 263510, Y: 523540. X: 262910, Y: 525500. (A koordináták a felsorolás sorrendjében az érintett árokszszakaszok középpontját mutatják.) Hrsz. 0235, 0240, 0249/2, 0249/3, 0247/1, 0272/2, 020/27, 0240, 0234, 0238/1, 0238/2, 0291, 0292, 0295.

19. lelőhely. Útközi-dűlő. Felszíni telepnyom. Középkor. A lelőhely a Fehértó felé vezető út két oldalán északnyugat-délkeleti irányú dombvonulat legmagasabb részén található. /lásd a 7-8. ábra/ (A szerző terepbejárása) X: 261360, Y: 524120. Hrsz. 0260/1-5.

20. lelőhely. Fehértói út mellett. Felszíni telepnyom. Óskor, középkor. A lelőhely a Fehértóra vezető országút mellett, szabálytalan alakú markáns kiemelkedésen található. Feltehető, hogy a lelőhely kiterjed északkelet felé és a 19. számú lelőhellyel érintkezik, valamint ugyancsak kiterjed délnyugat irányban. Ezeket a területeket a növényzettel való fedettség miatt nem lehetett bejárni. /6. ábra/ (A szerző terepbejárása) X: 260910, Y: 523680. Hrsz. 0266/1, 0268/1.

21. lelőhely. Répa-sziget. Felszíni telepnyom. Óskor. A lelőhely egy hajdan mocsaras mélyedés közepén szigetszerűen kiemelkedő dombon fekszik. (A szerző terepbejárása) X: 262630, Y: 525120. Hrsz. 015/3-6.

22. lelőhely. Közrét. Felszíni telepnyom. Óskor. Bizonytalan jellegű lelőhely. Római kor. A lelőhely egy vizenyős terület szélén húzódó észak-déli irányú dombvonulaton található. (A szerző terepbejárása) X: 262290, Y: 526240. Hrsz. 032/14.

23. lelőhely. Állási-dűlő. Bizonytalan jellegű lelőhely. Óskor. A lelőhely egy környezetéből enyhén kiemelkedő dombháton fekszik. (A szerző terepbejárása) X: 262970, Y: 525880. Hrsz. 028/4.

24. lelőhely. Örvény. Felszíni telepnyom, középkor. A lelőhely egy északnyugat-délkeleti irányban elnyújtott dombvonulat délkeleti lejtős részén található. (XJM RA 9-2001.) X: 259770, Y: 523900. Hrsz. 0279/7.

Régebbi szakanyagokban több olyan lelőhelyet említenek, amelyeket a rendelkezésre álló információk alapján ma már nem lehet pontosan lokalizálni. Ezeket a leletelőfordulásokat azonosítatlan lelőhelyként tartjuk számon, de

mivel érdemben nem szólhatnak bele a településfejlesztési koncepció kialakításába, ezért nem tárgyaljuk őket.

f) Régészeti védettségek

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek általános védettséget élveznek.

g) Az örökségi értékek elemzése

Györsövényház területén a népvándorláskor kivételével minden nagyobb régészeti korszak képviselve van. A lelőhelyek szinte kizárólag a nagyobb kiemelkedéseken összpontosulnak, ezen belül is elsősorban azokon, amelyek hajdani vízmeder vagy nagyobb vízfelület mentén sorakoznak. A jövőben az ilyen jellegű területeken további lelőhelyek előkerülésére lehet számítani.

A lelőhelyek kettő kivételével hajdani települések maradványait őrzik. A kivételt a **Gárdonyi Géza u. 47.** alatt előkerült csontvázas temető (**4. lelőhely**) és az elpusztult árkok (**11-18. lelőhely**) jelentik. Egyéb régészeti jelenségtípusról Györsövényház területén nincs tudomásunk.

A régészeti lelőhelyek közül (ha az elpusztult árkokat nem tekintjük) mindössze az **1. lelőhelyen** folyt feltárás, de ez is csak a lelőhely egy részét érintette. A **4. lelőhely (Gárdonyi Géza u. 47.)** egy része az építkezések során feltehetően elpusztult. A többi helyen információink felszíni leletgyűjtésből származnak. Ez utóbbi lelőhelyeken a régészeti jelenségek bolygatottsága kis mértékű vagy egyáltalán nincs bolygatás.

Külön kell szólni a feltehetően középkori eredetű árokrendszerrel, amelyet több ponton kutatóárokkaal vizsgáltunk. Az árok bolygatottsága eltérő mértékű, védelmük némiképp más eszközöket igényel, mint a többi régészeti lelőhely esetében.

h) Területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggésrendszerében

A település külterületének jelentős része mezőgazdasági művelés alatt áll, kisebb része erdő vagy gyepterület. A jelenlegi mezőgazdasági művelés az erdő- és gyepgazdálkodás a kulturális örökség ismert elemeit nem sérti. A rétek egyébként nagyrészt a hajdani lapterületekre esnek, és részben a Fertő-Hanság Nemzeti Park védett területei közé tartoznak.

A település területén található már felhagyott kavics -és homokbányák régészeti lelőhelyeket és jelenségeket nem érintenek.

2. Változtatási szándékok

A fejlesztésre kijelölt területek jórészt a belterületen vagy a belterülettel szomszédos sávban találhatóak. *Lakóterület-fejlesztésről, kereskedelmi gazdasági terület kijelöléséről, út, kerékpárút, illetve hídépítésről, valamint erdő és fasor telepítéséről* van szó.

3. Hatáselemzés

A tervezett változtatások közül kettő érint régészeti lelőhelyeket: az egyik a Fehértó irányába történő tervezett *lakóterület-fejlesztés (II. ütem)*, a másik a tervezett *kereskedelmi gazdasági terület*. (Lásd a mellékelt térképet.) Az érintett lelőhelyek a **19. lelőhely (Útközi-dűlő)** és a **20. lelőhely (Fehértói út mellett)** /6-8. ábra/. Amennyiben nincs lehetőség az említett fejlesztéseket a község területének más részén megvalósítani, akkor a földmunkával járó beruházások során a lelőhelyek megelőző feltárására lesz szükség. A megelőző feltárás anyagi háttérét a beruházónak kell biztosítani (lásd a „Törvényi környezet” c. fejezetet).

Megjegyzendő, hogy a tervezett *kereskedelmi gazdasági terület* egészén várható régészeti leletek előkerülése, ezért az egész területet potenciális régészeti lelőhelynek tekinthetjük (lásd a térképen sárga színnel jelölt területrészt) /6. ábra/. Ezen a területen hasonló fejlesztések esetén a földmunkák régészeti szakfelügyelete javasolt. A régészeti szakfelügyelet a beruházónak az illetékes múzeummal kötött megállapodása alapján történik.

Egyéb tervezett fejlesztések ismert lelőhelyet nem érintenek.

A belterületen tervezett beruházások esetében felhívjuk a tulajdonosok, a beruházók és a kivitelezők figyelmét, hogy ha földmunkák közben régészeti emlék vagy lelet kerül elő, a munka felelős vezetője köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni és az illetékes múzeum nyilatkozatának kézhezvételéig szüneteltetni. A régészeti emléket vagy leletet az illetékes települési önkormányzat jegyzőjének haladéktalanul be kell jelenteni és gondoskodni kell a helyszín és a lelet őrzéséről. (2001. évi LXIV. törvény, 24. §)

Megemlítendő az a kezdeményezés, amely a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén az ott lévő régészeti korú árokhalózat egyes szakaszait helyreállítani és

egy tájtörténeti kiállítóhely keretében a nagyközönség számára bemutatni törekszik. Az elképzelést a kulturális örökség megismertetése szempontjából feltétlenül előremutatónak és támogatódnak ítélem.

A többi ismert lelőhelyen helyben megőrzendő és bemutatásra érdemes régészeti emlékekkel nem számolhatunk.

Az esetleges megelőző feltárások folyamán a beruházók számára költségcsökkentő tényező lehet a gépi, illetve gyalog munkaerő biztosítása.

4. Összefoglaló

A település 1396-ban tűnik fel először a forrásokban. A középkor folyamán több birtokosa volt a falunak. A 16. században evangélikussá vált község a Rákóczi-szabadságharc idején elnéptelenedik. 1715-ben német telepeseket hoznak a pusztára helyre. A település német lakossága a 20. század második felére asszimilálódik.

Györsövényház területén huszonhárom azonosított régészeti lelőhelyről van tudomásunk, ebből egy lelőhely (**4. lelőhely**) esik a község belterületére. A lelőhelyeken a népvándorláskor kivételével az összes nagyobb régészeti korszak képviselve van.

A jelenlegi mezőgazdasági földhasználati rendszerek a kulturális örökség elemeinek fennmaradására nincsenek kedvezőtlen hatással.

A tervezett változtatások közül a *lakóterület-fejlesztés (II. ütem)*, és a *kereskedelmi gazdasági terület* érint régészeti lelőhelyet. (**19. és 20. lelőhely**) Amennyiben nincs lehetőség az említett fejlesztéseket a község területének más részén megvalósítani, akkor a földmunkával járó beruházások során megelőző feltárással lesz szükség.

A tervezett *kereskedelmi gazdasági területet* a maga egészében potenciális régészeti lelőhelynek tekinthetjük. Ezen a területen hasonló fejlesztések esetén a földmunkák régészeti szakfelügyelete javasolt.

Egyéb tervezett fejlesztések ismert lelőhelyet nem érintenek.

A kulturális örökség megismertetése szempontjából feltétlenül előremutató és támogatódnak az a kezdeményezés, amely a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén az ott lévő régészeti korú árokhálózat egyes szakaszait helyreállítani és egy tájtörténeti kiállítóhely keretében a nagyközönség számára bemutatni törekszik.

5. Nyilatkozat

A településfejlesztési koncepció csak a fent leírtak figyelembe vételével és alkalmazásával felel meg az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak.

A kulturális örökség miniszterének 4/2003 (II. 20.) NKÖM rendelete (6. § (1) bekezdés b. pontja) alapján a hatástanulmány elkészítésére jogosult a Tér-Háló Kft. A Tér-Háló Kft megbízására a hatástanulmány régészeti és történeti részét Takács Károly régész, történész készítette, aki az adott szakterületen felső fokú végzettséggel rendelkezik.

Győr, 2003. november 17.

Takács Károly
régész-történész

Kapják:
Tér-Háló Építész Tervező Kft.
KÖH Igazgatási és Hatósági Igazgatóság, Soproni Iroda
Xántus János Múzeum Régészeti Adattár